

Archeologienota

Oudenaarde, Remparden 36
Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Overzicht maatregelen.....	2
3	Gemotiveerd advies.....	3
3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	3
3.2	Waardering archeologische vindplaatsen	3
3.3	Impactbepaling	3
3.4	Bepalingen van de maatregelen	4
3.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
3.4.2	Volledigheid van het vooronderzoek.....	4
3.4.3	Keuze verder vooronderzoek	5
4	Programma van Maatregelen	6
4.1	Administratieve gegevens advieszone.....	6
4.2	Onderzoeksopdracht	6
4.2.1	Afbakening onderzoeksterrein	6
4.2.2	Onderzoeksdoelstellingen.....	7
4.2.3	Onderzoeksvragen	7
4.3	Maatregelen proefsleuvenonderzoek	8
4.3.1	Methoden en technieken.....	8
4.3.2	Eventuele afwijkende methodiek.....	11
4.4	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.....	11
4.5	Potentieel vervolgtraject na archeologisch vooronderzoek.....	12
5	Lijsten.....	13
5.1	Plannenlijst.....	13
5.2	Tabellenlijst	13
6	Bibliografie	14

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Oudenaarde, Remparden 36
Ligging	Remparden 36, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie C, 368/2H60
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0785
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek 2020I7
Bewaarplaats archief	BAAC Vlaanderen BV, Delori-Maeslaan 19, 9940 Evergem

Actoren

Auteur	Thomas Pieters, Christine Swaelens
Betrokken actoren	Kirsten Van Campenhout (erkend archeoloog)
Betrokken derden	nvt

Plangebied

Oppervlakte plangebied	3978 m ²
Oppervlakte advieszone	3978 m ²
Kartering gewestplan	101 (woongebied)

2 Overzicht maatregelen

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Proefsleuven/-putten	508m²/3	Na beschikbaar worden terrein	Afbraak van parkeerterrein en bestaande bebouwing tot op gelijkvloers niveau

[1] Hiermee hoeft niet per definitie een volledig ongeroerde bodem te worden bedoeld. Indien geen grootschalige aftopping, of herhaaldelijke diepploeging van het bodemprofiel heeft plaatsgevonden, is de kans nog altijd bestaande dat steentijdresten min of meer in hun oorspronkelijke positie bewaard zijn gebleven. Ook licht afgetopte of aangeploegde steentijdsites kunnen nog relevante kenniswinst opleveren. Het afwegen van de gaafheid van het bodemprofiel is aan de erkend archeoloog in nauwe samenspraak met de aardkundige die het landschappelijk bodemonderzoek uitvoerde.

[2] Een archeologische indicator kan bestaan uit onder meer vuursteenartefacten en/of -bewerkingsafval, (verbrand) bot, (verkoold) hazelnootdoppen, (verkoold) graan, verbrande leem of handgevormd aardewerk. Indien vuursteen of aardewerk is aangetroffen, dient vanaf één aangetroffen stuk door een senior-specialist steentijdonderzoek een beslissing genomen te worden omtrent verdere stappen gaande van verkennende/waarderende boringen, proefputten of geen vervolgonderzoek.

3 Gemotiveerd advies

3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

De ligging nabij de Schelde maakt het plangebied een aantrekkelijke zone voor prehistorische en historische aanwezigheid. Echter zal de aanleg van de middeleeuwse verdediging van Oudenaarde het bodemprofiel danig verstoord hebben dat sporen van deze aanwezigheid naar alle waarschijnlijkheid niet meer aanwezig zullen zijn.

Op de 16^e-eeuwse kaart van Van Deventer is het plangebied te situeren op de rand van de verdedigingsmuur en de gracht rond Oudenaarde. Deze verdedigingswerken kenden een bewogen geschiedenis en culmineerden in de 17^e-eeuwse tot de uitbouw van een Vaubanvesting. Naar het einde van de 18^e eeuw werden deze (gedeeltelijk) afgebroken onder het bewind van Jozef II. Tijdens de Hollandse heerschappij in de vroege 19^e eeuw werd de stad terug versterkt, maar deze vestingswerken waren maar een kort leven beschoren.

De stadsvesten werden medio 19^e eeuw afgebroken en na deze periode werd het herwonnen terrein langzaam geurbaniseerd.

Voor het grootste deel van de 20^e lijkt het terrein weinig aangeroerd te zijn en hoofdzakelijk als bosgrond in gebruik geweest te zijn.

3.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Op basis van het gevoerde onderzoek kan verondersteld worden dat de uitbouw en aanleg van de verdedigingswerken van Oudenaarde de bodemgesteldheid ten eerste beïnvloed hebben: Met name de aanleg van de laatmiddeleeuwse verdedigingswerken (omwalling en waterweg) en de bouw van de Vaubanvesting en diens afbraak, en de daaropvolgende bouw en afbraak van de 19^e-eeuwse vesten.

Vanwege het incorporeren van de middeleeuwse verdedigingswerken in de Vaubanwerken wordt uitgegaan van een eerder hoge verwachting om middeleeuwse restanten terug te vinden.

De verwachting dat restanten van de Vaubanstructuur nog aanwezig zijn is eerder hoog, hoewel het hier waarschijnlijk om restanten van de afbraakwerken en daaropvolgende nivelleringswerken zal gaan.

De verwachting dat restanten van de 19^e-eeuwse omwalling nog aanwezig zijn is hoog, hoewel het hier waarschijnlijk om restanten van de afbraakwerken en de daaropvolgende nivelleringswerken zal gaan.

3.3 Impactbepaling

- De aanleg van de parking zal de bodem verstoren tot minstens 1,60 m (1,30 m diepte parking + 30 cm bodemplaak onder het maaiveld). Een buffer in acht nemend voor het gebruik van zware machine wordt hierbij nog eens 30 cm gerekend tot een verstoring van 1,90 m onder het maaiveld (10,50 m +TAW).

- De waterputten in het noordoosten zullen de bodem verstoren tot op een diepte van ca. 2,5 m onder het niveau van de parkeergarage (8,10 m +TAW).
- De funderingspalen hebben een aanzetdiepte van -8,5 tot -9 m onder het niveau van de parkeervloer(2,10 – 1,60m + TAW).

Samenvattend kan gesteld worden dat de aanleg van de parking een verstoringsdiepte van ca. 1,90 m zal hebben (1,60 m van de werken + 30 cm buffer voor gebruik zware machines), en lokaal zal de verstoring meer dan 2 m diep zijn.

3.4 Bepalingen van de maatregelen

3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Op basis van de archeologische verwachting biedt het plangebied een zeker potentieel op kennisvermeerdering, specifiek aangaande de opeenvolgende verdedigingswerken van de stad. Meer bepaald gaat het hier om de laatmiddeleeuwse, de 17^e-eeuwse, en de 19^e-eeuwse stadsomwalling.

3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aanwezigheid of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹ is verder vooronderzoek aangewezen.

¹ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

3.4.3 Keuze verder vooronderzoek

Tabel 1: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	JA	NEE	NEE	DIT IS EEN ERG DURE PROCEDURE DIE NIET DE VOLLEDIGE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING KAN STAVEN
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	GEEN OPEN TERREIN
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	ZAL ONDUIDELIJKE INFO OPLEVEREN GEZIEN GESCHIEDENIS TERREIN
VERKENNEND/WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG VANWEGE TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFPUTTEN-ONDERZOEK STEENTIJD	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG GEZIEN TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFSLEUVEN/PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	JA	JA	JA	MET PROEFSLEUVEN KAN DE (BEWARINGS)TOESTAND VAN DE FORTIFICATIES GOED INGESCHAT WORDEN

In eerste instantie zal een proefsleuven onderzoek meer duidelijkheid moeten brengen over de aanwezigheid en bewaringstoestand van elementen van de stadsversterkingen.

Pas na dit onderzoek kan verder gereflecteerd worden over archeologische handelingen in het terrein.

4 Programma van Maatregelen

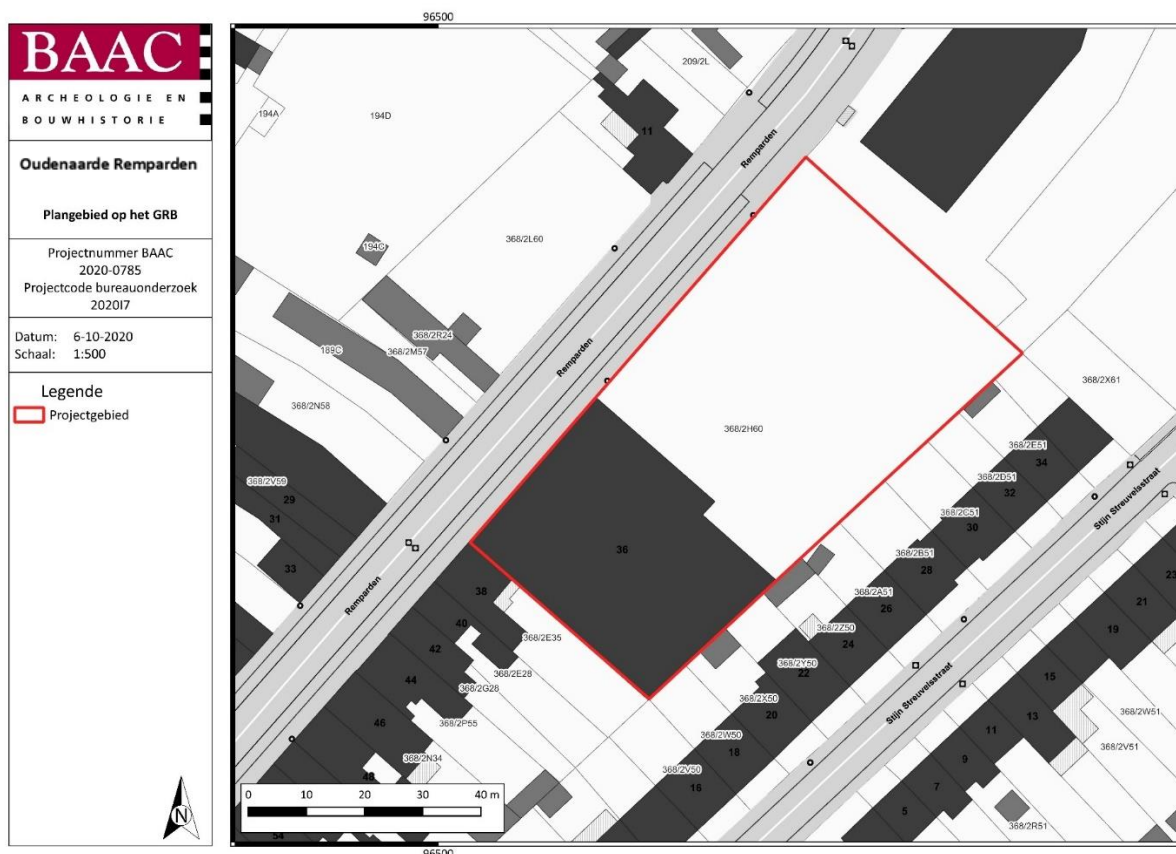
4.1 Administratieve gegevens advieszone

Naam site	Oudenaarde, Remparden 36		
Ligging	Remparden 36, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie C, 368/2H60		
Coördinaten	Noordwest:	x:96563.96	y:170244.34
	Noordoost:	x:96600.86	y:170211.01
	Zuidwest:	x:96506.08	y:170178.72
	Zuidoost:	x:96536.88	y:170151.79
Oppervlakte advieszone	3978 m ²		

4.2 Onderzoeksopdracht

4.2.1 Afbakening onderzoeksterrein

Gezien de diepe verstoring van de geplande werken wordt voor gans het terrein verder onderzoek aanbevolen.

Plan 1 Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 06.10.2020)

² AGIV 2020b

4.2.2 Onderzoeksdoelstellingen

De doelstellingen van het verder vooronderzoek zijn dezelfde als de algemene doelstellingen van het vooronderzoek, zijnde het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken.

4.2.3 Onderzoeksvragen

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Specifieke vragen

- In welke mate hebben de 19^e-eeuwse afbraakwerken van de stadsvesten het bodemarchief beïnvloed?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de 19^e-eeuwse fortificatie?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de voorgaande versterkingen?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de Vaubanvesting?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de voorgaande en daaropvolgende versterkingen?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de middeleeuwse fortificatie?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de daaropvolgende versterkingen?

4.3 Maatregelen proefsleuvenonderzoek

4.3.1 Methoden en technieken

Algemene bepalingen

Voor de algemene bepalingen aangaande de uitvoering van proefsleuvenonderzoek wordt verwezen naar de relevante hoofdstukken in de Code van Goede Praktijk.

Specifieke methodologie

Inplanting proefsleuven

De methode van parallelle proefsleuven wordt gebruikt. Over het terrein worden drie parallelle proefsleuven van ca. 4 m breed aangelegd. De sleuven worden met een ruime breedte voorgeschreven, zodat een veiligheidsbuffer kan worden voorzien wanneer beslist wordt om dieper dan 1,25 m te graven. De precieze locatie van bijkomende kijkvensters bij deze proefsleuven is vrij te bepalen op basis van het aangetroffen sporenbestand.

Oppervlakte en dekkinggraad onderzoek

Er wordt 127 lopende meter proefsleuven ingepland, goed voor 508 m² onderzochte oppervlakte. Het totale terrein is 3978 m² groot. Op deze manier wordt met de proefsleuven 12.8 % van het terrein onderzocht.

Selectie vondsten

Alle vondsten die tijdens de aanleg van de proefsleuven en het opschaven, couperen en afwerken van de sporen worden aangetroffen, worden verzameld en geregistreerd. Bij relevante archeologische sporen of bodemeenheden wordt daarenboven actief op zoek gegaan naar vondsten. Enkel in sporen met een duidelijk recente ouderdom worden niet alle vondsten systematisch ingezameld.

Staalname

Er worden in regel geen stalen genomen tijdens het onderzoek. Enkel gevoelige en relevante archeologische sporen of bodemeenheden worden indien gewest bemonsterd. Deze bemonstering kadert echter niet binnen het beantwoorden van de onderzoeksvraagstelling zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen. Dergelijke staalname en mogelijke verdere analyse van deze stalen dient dan ook bijkomend gemotiveerd te worden en gekaderd te worden binnen bijkomende onderzoeksvragen.

Als tijdens het onderzoek echter wordt gestoten op organische vullingspakketten of resten van de verdedigingsgrachten, dan zullen deze worden bemonsterd conform de CGP.

Referentieprofielen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek worden bijkomende referentieprofielen geregistreerd, teneinde een zo representatief mogelijk beeld te bekomen van de bodemkundige en quartairgeologische opbouw van het plangebied. Rekening houdende met de natuurlijke, archeologische en technische omstandigheden werden de profielen gelijkmatig over de hele site verspreid. Vervolgens werden deze per laag of horizont lithologisch en bodemkundig beschreven. Belangrijke bodemeigenschappen, zoals textuur, oxidoreductie, kalkgehalte, biologische processen, chemische processen, mineralogische processen en bodemhorizonten werden gedetermineerd en beschreven. De beschrijving van de

profielen gebeurde conform de FAO guidelines for soil description en de Code van Goede Praktijk. De aangetroffen bodems werden gedetermineerd conform het Belgisch bodemclassificatiesysteem.

BAAC
 ARCHEOLOGIE EN
 BOUWHISTORIE

Oudenaarde Remparden

Sleuvenplan
 Projectnummer BAAC
 2020-0785
 Projectcode bureauonderzoek
 202017

Datum: 4-11-2020
 Schaal: 1:500

Legende
 Proefsleuven

Plan 2: Inplanting proefsleuven (digitaal, 1:1, 04.11.2020).

4.3.2 Eventuele afwijkende methodiek

In regel wordt het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie. Indien bepaalde omstandigheden een afwijkende methodologie of techniek vereisen, wordt dit door de erkende archeoloog gemotiveerd in de nota.

4.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Mochten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

4.5 Potentieel vervolgtraject na archeologisch vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek zijn diverse vervolgstappen mogelijk:

- Vrijgave

Wanneer het archeologisch potentieel van het terrein volledig behaald werd, kan een vrijgave geadviseerd worden. Er is in dit geval in het kader van de geplande werken geen bijkomende kenniswinst te behalen door middel van verder onderzoek.

- Opgraving

Wanneer nog kennisvermeerdering mogelijk is na het reeds uitgevoerde vooronderzoek, is verder onderzoek nuttig. De vastgestelde archeologisch waardevolle zones van het plangebied zullen geadviseerd worden voor opgraving, wanneer deze verstoord zullen worden bij de uitvoering van de geplande werken. De rapportage hiervan en het natuurwetenschappelijk onderzoek na afloop van de opgraving maakt deel uit van het archeologisch traject.

- Behoud in situ

Behoud in situ kan plaatsvinden wanneer de geplande werken de aanwezige waardevolle archeologisch resten niet bedreigen of in zulke mate kunnen aangepast worden, zodanig dat dit behoud kan gegarandeerd worden. Het advies voor behoud in situ omvat een duidelijke beschrijving van de maatregelen die hiervoor noodzakelijk zijn.

- Een combinatie van voorgaande opties

Het plangebied kan opgedeeld worden in zones, waarbinnen verschillende van bovenstaande adviezen van toepassing zijn. De opdeling wordt in het eindadvies duidelijk opgemaakt en in kaart gebracht en een programma van maatregelen voor elk van deze zones wordt opgesteld.

De keuze van het vervolgtraject wordt op basis van al het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek gemaakt, beschreven en gemotiveerd in de nota, die in akte genomen dient te worden. Verder onderzoek in de vorm van een opgraving kan pas uitgevoerd worden, wanneer de vergunning voor de geplande werken verleend werd en na het uitvoeren van de melding aanvang onderzoek door de erkende archeoloog.

5 Lijsten

5.1 Plannenlijst

Plan 1 Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 06.10.2020)	6
Plan 2: Inplanting proefsleuven (digitaal, 1:1, 04.11.2020).	10

5.2 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	5
---	---

6 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerendergoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- DE BIE, M., 1999. Extensieve prospectie op de Meirberg te Meer & Opgraving van Meer 5 en Meer 6 (Oud-Mesolithicum). *Notae Praehistoricae*, 19, pp.69–70.
- CROMBÉ, P., 2006. The Wetlands of Sandy Flanders (Northwest Belgium): Potentials and prospects for prehistoric research and management. *Nederlandse Archeologische Rapporten*, 31, pp.41–54.
- CROMBÉ, P., PERDAEN, Y. & SERGANT, J., 2003. The wetland site of Verrebroek (Flanders, Belgium): spatial organisation of an extensive Early Mesolithic settlement. In A. LARSSON, L., KINDGREN, H., KNUTSSON, K., LOEFFLER, D., ÅKERLUND, ed. *Mesolithic on the Move. Papers presented at the Sixth International Conference on the Mesolithic in Europe*. Stockholm, pp. 205–215.
- DEPRAETERE, D., DE BIE, M. & VAN GILS, M., 2007. Opgraving van de vroegmesolithische locus 7 te Meer-Meirberg (prov. Antwerpen). *Notae Praehistoricae*, 27, pp.83–87.
- DEPRAETERE, D., VAN GILS, M. & DE BIE, M., 2008. *Aanvullend archeologisch waarderingsonderzoek op het steentijdmonument Meer-Meirberg (Hoogstraten) en opgraving van de vroegmesolithische locus 7*, Brussel.
- LOUWAGIE, G., NOENS, G. & DEVOS, Y., 2005. *Onderzoek van het bodemmilieu in functie van het fysisch-chemisch kwantificeren van de effecten van grondgebruik en beheer op archeologische bodemsporen in Vlaanderen*, Gent.
- PERDAEN, Y. et al., 2011. Op zoek naar prehistorische resten in de wetlands van de Sigmacluster Kalkense Meersen. Prospectief en evaluerend archeologisch onderzoek in het gebied Wijmeers 2, zone D/E (Wichelen, prov. Oost-Vl.). *Relicta - Archeologie, Monumenten- & Landschapsonderzoek in Vlaanderen* 8, 8, pp.9–45.
- TOL, A.J. et al., 2004. *Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie, Amsterdam (RAAP-rapport 1000)*.,